

emcdda.europa.eu

SAMENVATTING – SELECTED ISSUE Polydrugsgebruik: patronen en maatregelen

Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving
Jaarverslag 2009 over de stand van de drugsproblematiek in Europa
Embargo: 10:00 MET — 05.11.2009

Inleiding

In deze 'Selected issue' wordt gekeken naar het gelijktijdig of achtereenvolgend gebruik van verschillende legale en illegale middelen (polydrugsgebruik) onder adolescenten, jongvolwassenen en probleemgebruikers⁽¹⁾. Om de vele vormen en gevolgen van dit wijdverbreide patroon van drugsgebruik te beschrijven, worden gegevens geanalyseerd die afkomstig zijn uit enquêtes op scholen en onder de algemene bevolking, evenals gegevens over cliënten die aan drugsbehandelingen deelnemen en drugsgelateerde sterfgevallen. De maatregelen ter bestrijding van polydrugsgebruik in Europa worden beoordeeld in het licht van de wetenschappelijke literatuur, met als doel vast te stellen welke maatregelen het meest effectief zijn.

Polydrugsgebruik onder adolescenten, jongvolwassenen en probleemgebruikers

Het gelijktijdig gebruik van meerdere drugs kan verschillende redenen hebben en in verband worden gebracht met diverse soorten gedrag. Drugs kunnen worden gecombineerd om een maximale psychoactieve ervaring te bewerkstelligen. Een tweede drug kan genomen worden met de bedoeling de negatieve effecten van een andere drug ongedaan te maken. Polydrugsgebruik is ook een indicatie van de beschikbaarheid van drugs en de gebruikspatronen in bepaalde settings of contexten.

- Volgens de gegevens over 22 Europese landen uit de Europese studie naar de consumptie van alcohol en andere drugs op school (ESPAD) van 2003 gaf iets meer dan 20% van de 15- tot 16-jarige leerlingen aan de afgelopen maand zowel alcohol als sigaretten te hebben gebruikt. Nog eens 6% gaf aan zowel cannabis als alcohol en/of sigaretten te gebruiken en 1% gaf aan naast deze groep stoffen nog een andere illegale drug te gebruiken (ecstasy, cocaïne, amfetaminen, LSD of heroïne).
- Cannabisgebruikers maakten veel vaker gebruik van andere illegale drugs dan de algemene populatie van 15- tot 16-jarige leerlingen. Dit was met name het geval in landen waarin de prevalentie van drugsgebruik laag was en waar cannabisgebruik ook in verband werd gebracht met een gebrek aan ouderlijk toezicht en spijbelen.
- Gegevens over drugsgebruik onder jongvolwassenen (15-34) in negen landen toonden dat de waarschijnlijkheid dat frequente of zware alcoholgebruikers het afgelopen jaar cannabis hebben gebruikt door de bank genomen twee tot zes keer zo groot is als voor de algemene bevolking het geval is, en de waarschijnlijkheid dat zij in die periode cocaïne hebben gebruikt twee tot negen keer zo groot.
- Algemene bevolkingsenquêtes bevestigen dat drugsgebruik verband houdt met bepaalde levensstijlen, en uit gerichte onderzoeken is naar voren gekomen dat in het uitgaansleven het drugsgebruik relatief hoog is. In veel Europese landen is er een kritische massa van potentiële polydrugsgebruikers die regelmatig in groten getale samenkomen in diverse nachtclubs e.d.

⁽¹⁾ Problematisch drugsgebruik wordt door het EWDD gedefinieerd als 'gebruik via injectie of langdurig/regelmatig gebruik van opioïden, cocaïne en/of amfetaminen'.

- Cliënten die aan een drugsbehandeling beginnen, vormen mogelijk een afspiegeling van de profielen en trends in de bredere populatie van probleemgebruikers. Uit een analyse van gegevens over meer dan 260 000 cliënten in 14 Europese landen die in 2006 aan een behandeling begonnen, blijkt dat meer dan de helft van hen aangaf problemen te hebben met minimaal twee soorten drugs. Studies die in andere settings zijn uitgevoerd, bevestigen dat polydrugsgebruik een veelvoorkomend verschijnsel is onder probleemgebruikers.
- Degenen die aan een behandeling beginnen, kunnen worden ingedeeld aan de hand van een van de volgende drie profielen van polydrugsgebruikers: gebruikers van zowel heroïne als cocaïne (met inbegrip van crack), gebruikers van zowel cocaïne als cannabis of alcohol, en gebruikers van zowel cannabis als alcohol. De eerste groep is het grootst en omvat gemarginaliseerde heroïnegebruikers die ook andere stoffen gebruiken. De tweede groep komt vaak in een behandelcentrum terecht via het strafrechtelijk systeem of onder druk van sociale en familiale netwerken. Deze groep betreft voornamelijk sociaal geïntegreerde mannen. De leden van de derde groep — gebruikers van zowel cannabis als alcohol — zijn jonger, wonen vaak bij hun familie en zijn sociaal geïntegreerd.
- De meeste sterfgevallen als gevolg van drugsgebruik die in Europa worden gemeld, zijn toe te schrijven aan opioïden, met name heroïne. In het merendeel van de gevallen is sprake van meer dan één drug. Dit zou een weerspiegeling kunnen zijn van de frequentie van polydrugsgebruik onder drugsgebruikers, alsook van het grotere risico van een overdosis en bijwerkingen wanneer stoffen worden gecombineerd. Een aanhoudend gebruik van verschillende middelen kan ook op de langere termijn schade toebrengen aan verschillende lichaamssystemen, en leveraandoeningen die het gevolg zijn van een via een drugsinjectie opgelopen chronische hepatitisinfectie worden verergerd door zwaar alcoholgebruik. Cocaïnegerelateerde myocardiale infarcten lijken ook samen te hangen met het roken van tabak.

Bestrijding van polydrugsgebruik

- In vrijwel alle combinaties van polydrugsgebruik is alcohol een van de factoren. Het is gewoonlijk de eerste drug met sterke psychoactieve en bewustzijnsveranderende effecten die door jongeren wordt gebruikt, en door de algemene verkrijgbaarheid ervan is alcohol de basisdrug in drugscombinaties onder jongvolwassenen – vooral in recreatieve situaties – en onder intensieve, afhankelijke en herstellende drugsgebruikers. De bevindingen van dit rapport wijzen erop dat meer maatregelen nodig zijn die specifiek zijn gericht op alcohol en alcoholgebruik, zowel op marktniveau als op het niveau van sociale normen.
- Een tabaks- en alcoholbeleid dat gericht is op de marktomgeving – bijvoorbeeld prijsstelling en beperkende voorwaarden voor de verkoop en consumptie – is van invloed op het gebruik van deze middelen en de daarmee samenhangende gevolgen voor de gezondheid. Beleid dat ten uitvoer wordt gelegd in en rond scholen kan het gebruik van legale en illegale middelen voorkomen, beperken of uitstellen. De meeste lidstaten geven aan dit type beleid te hanteren.
- In die landen waar het drugsgebruik hoger is, valt mogelijk een groter deel van de totale last van gezondheidsproblemen toe te schrijven aan de grote aantallen sociaal geïntegreerde gebruikers dan aan de kleinere aantallen kwetsbare drugsgebruikers. Dit wordt de 'preventieparadox' genoemd en heeft gevolgen voor preventiestrategieën.
- Doordat in recreatieve settings zoals clubs, festivals of grote houseparty's polydrugsgebruik veel voorkomt, vormen deze settings een belangrijke omgeving voor het uitvoeren van preventie- en schadebeperkende maatregelen. De meest voorkomende maatregelen zijn gerichte informatiecampagnes. Hoewel er diverse andere maatregelen worden gemeld, is er nog zeer veel ruimte voor nadere maatregelen met betrekking tot polydrugsgebruik in het uitgaansleven.

- Polydrugsgebruik onder probleemgebruikers wordt doorgaans aangepakt met behulp van dezelfde reeks diensten en maatregelen die bij enkelvoudig drugsgebruik worden ingezet, zoals schadebeperking, psychosociale behandelingen en behandelingen met behulp van medicatie. Uit de literatuur blijkt echter dat de percentages polydrugsgebruik onder behandelde cliënten in gunstige zin veranderen, en met name onder cliënten die een substitutiebehandeling voor opioïdengebruikers ondergaan. Dit neemt niet weg dat het beheersen van polydrugsgebruik voor professionals een gecompliceerde en uitdagende taak is.